

Majdnem pontosan egy évvel ezelőtt, 2018. június 5-én tettük közzé a szomorú hírt, hogy dr. Király Pál Bedő-díjas erdőmérnök, szakújságíró, lapszerkesztő, a magyar erdészeti szakajtó történetében a legtöbbet publikáló szakíró, az Egyesület Tiszteletbeli Tagja, egykori főtájkára, korábbi alelnöke, az Erdészettörténeti Szakosztály alapító tagja, majd elnöke, 86 éves korában elhunyt.

Az alábbiakban emléke előtt tisztelegve adjuk közre utolsó, mindmáig publikálatlan cikkét, melyet még halála előtt, 2018. március 9-én küldött be a Szerkesztőségnek, a stílusgyakorlatot is jelentő kísérő leveléből idéve szó szerinti szavait: „...*bármely lapszámban történő esetleges szíves közlésre, tisztelettel felajánlva.*”

Pali bátyám, úgy éreztem most jött el az idő, egy évvel a végső búcsú után, hogy ismét megidézzük a szellemiséged ezzel az utolsó írásoddal, mely mindennél jobban árulkodik személyiségedről, a szakma és az egyesület iránti elhivatottságodról, és arról a fantasztikus széles látókörű latinos műveltségedről és tudásról, amely példa kellene hogy legyen minden ma aktív erdész kolléga számára.

Nagy László

Miért szép a budapesti Erdészpalota?

Már elmúlt Egyesületünk fennállásának 150. évfordulója, de a megemlékező rendezvények gazdag sorozatának emléke még tudatunkban rezeg. S nem kívánunk ugyan rák módjára visszafelé nézve előrehaladni, igyekszünk azonban gonddal megőrizni a tiszteletre méltó elődök által ránk hagyott anyagi és szellemi értékeket, örökségünket.

Ilyen jelentős anyagi érték volt Budapesten, az 5. kerületben, az Alkotmány utca és a Honvéd utca kereszteződésében álló, 1886-ban felépült egykori egyesületi székházunk, rövidebb, de találó elnevezésén: az *Erdészpalota*.

Cikkemben nem merülök bele a székház hosszú történetébe és a szakmában eléggé közismert problematikájába. Jövőjének találgatásába még kevésbé. *A témának ezt a részét most csak azzal zárom: az erdésznek nagy szüksége volna egy biztos jövőjű belvárosi közösségi helyre, tömegközlekedési eszközökkel is könnyen, gyorsan megközelíthető ponton és egyben legfontosabb szakmai főhivatalunk, a Földművelésügyi Minisztérium (jelenleg Agrárminisztérium) szomszéd-ságában.*

Most inkább a székházról, mint épületről és városképi megjelenéséről adom közre saját benyomásaimat. Előrebocsátom azonban, hogy engem nem építőmérnöknek képeztek ki. Remélem, hogy ezzel elejét veszem írásom esetleges csípős kritikáinak is.

Az épület négyzetes. Közülük a legelső nevezhető magasföldszintnek is, félemeletnek is, olasz kifejezéssel élve hívhatjuk: *mezzanin*nak. A félemeletes megoldást valószínűleg azért alkalmazta a tervező, mert a korabeli házadó rendszerben a mezzanin adómentes volt.

Két utcára néző sarokházzól lévén szó, megfelelő tagoltság és díszítőmotívumok nélkül ez két nagy, sivár falfelületet jelentett volna. Ezért a tervező, *Cziegler Győző* számos kis építészeti fogás alkalmazásával ment a probléma elébe és előzte meg az épület utcafépi megjelenésének egyhangúságát.

Czieglerrel most röviden csak annyit, hogy a tervezéskor a Királyi József Nádor Műegyetem Ókori Építészeti Tanszékének nemrég kinevezett fiatal tanára volt, mindössze 55 évet élt, de rövid élete során vagy hatvan(!), a székházunkhoz hasonló kvalitású művet alkotott.

Az Erdészpalotának már messziről jól látható, a tekintetet elsőként megragadó, legmarkánsabb része a sarokrizalit. Alig emelkedik ki a falak síkjából, mégis saroktorony benyomását kelti. Ezt elsősorban nagyméretű tetősisakjának köszönheti, amelynek nagy felületét két kis fióktorony teszi mozgalmassá. További dísz a mindkét oldalon kiépített, tulajdonképpen használati funkció nélküli két-két kis erkély. Közöttük két tartóoszlop látható.

Első pillantásra antik ión oszlopok benyomását keltik tojásléces oszlopfő-

vel, valamint felületük simaságát megtörő, már a közelgő szecesszió hangulatát keltő, a szemet szórakoztató indás díszítményekkel. Cziegler talán éppen azért vonzódott a puritánságuknál, nemcsak egyszerűségüknek fogva hatásos régi építészeti elemek alkalmazáshoz, mert az ókor specialistája volt.

Az oszlopok a második emeleten már csak a szép kovácsoltvas korlát magasságához igazodnak. Az oszloptartó konzolok ívesen támaszkodnak a falhoz. Ez a reneszánszra emlékeztet és oldja az oszlopok egyenességéből adódó hideg merevség érzetét.

A két-két kiugró sarokerkély tulajdonképpen némileg illuzórikus módon növeli az épület vízszintes irányú méretét, nagyobbak láttatja a valóságosnál. Ugyanezt a vizuális benyomást keltik a függőleges irányban egy képzeletbeli függőleges egyenesre felfűzött ablakok. Ezek magasak, de keskenyek. Így a tekintetet akaratlanul is föl-le mozgatják, vonzzák.

Az Erdészpalota archív, korabeli fényképen

Ugyanaz a hatás érvényesül, mint amit a gótikus katedrálisok magasba szökő pillérei kiváltak. Az ablakok mérete első pillantásra egyformának tűnik. Figyelmesebben szemlélve azonban látható, hogy a második emeletiek némileg nagyobbak a többinél.

A sarokrízalit harmadik emeleti nagyobb falfelületének kopárságát pedig az építész már eleve a tervezéskor el-tüntette két kisebb, nyúlánk ablak elhelyezésével. Ezzel azonban nem csökkentette a rizalit impozáns voltát. A felület mozgalmasságához az ablakok, ajtók díszítése meghatározó módon járul hozzá.

Feltűnőek a második emeleti sor szemöldök díszei. Ennek a látványnak ellentéte az alsóbb ablakosok puritánsága, szögletessége, továbbá a harmadik emelet ablakainak kváderkőmintázatú félköríves felső lezárása.

A kváderköveket említve látható, hogy a sarokrízalit élei is kváderkőmin-

tázattal díszítettek. Ezek azonban éppen úgy nem valóságos faragott kötömbök, mint az említett ablakívek, hanem téglából-habarcsból kialakított imitációk.

Érdekes, ötletes, Budapesten (s talán még távolabb is) párját ritkító díszítőmotívumot jelent az az állatfejsorozat, amely a magassföldszint ablakai fölött látható: medve-, farkas-, róka-, vaddisznófej stb.

Ugyancsak érdemes észrevenni azokat a közvetlenül a tetőeresz alatt sorakozó kis fakonzolokat, amelyek mintegy *Kós Károly* építészetének erdélyi stílusjegyeit idézik emlékeztetve.

Cziegler még a nagy ferde tetősík egyhangúságát is igyekezett feloldani. S elhelyezte rajtuk azokat a kis tornyos szellőzőidomokat, amelyek talán csuklyás manócskára emlékeztetve, szinte vidám benyomást keltenek. Sorozatuk átterjed a sarokrízalit árbócdíszítéssel még tovább magasztított saktornyára is.

Markáns városképi épületelem az Alkotmány utcai főbejárat. Díszítőmotívumai közül azonnal szembetűnik az ajtó fölötti szemöldökív-szegmenseken heverő két allegorikus szoboralak.

Sajátságos a mives kovácsoltvas rácozatban kialakított két OEE monogram, valamint a háromszor is ismétlődő erdész szimbólum, a tölgylevelekből összeállított ötágú erdészcsillag. Utóbbi díszíti a kapu közelében 1986-ban elhelyezett emléktáblát is.

Közbevetve megjegyzem, hogy már többször felvettem a kérdést: ki tudja, hogy mikor és hol vált szakmánk szimbólumává ez az erdészcsillag? S javasoltam felvenni a Nemzeti Értéktárba a jelkép kategóriába, hogy hungarikummá váljék és ezáltal bizonyos levédettséghez juthasson.

A sok, alig észrevehető kis építészeti rafinéria egybevetése alapján talán az állapítható meg, hogy az Erdészpalota reneszánsz hatást keltő eklektikus stílusban épült. Környezetébe jól illeszkedik, mégis egyedi. Kitűnik a főváros eklektikus stílusban százsámra épült házainak tömegéből (a körutak, Andrássy sugárút stb.).

Az építés előzményeit, e ház vázlatos történetét, Cziegler Győző (1850–1905) pályafutását, életművét az *Erdőgazdaság és Faipar* című folyóirat 1986/12., decemberi számában ismerttettem. Cziegler művészinak minősített síremléke Budapesten, a Fiumei úti Nemzeti Sírkert 28-1-10 számú sírhelyén található.

A székházépítést kezdeményező és végigvivő nagy egyesületi elnökről, *borosjenői és szegei gróf Tisza Lajosról*

Csoportkép egy szakmai rendezvényről a székház díszterméből, 1938-ból

(1832–1898) már többször is jelent meg írás az *Erdészeti Lapok*ban a közelmúltban. Mindazonáltal érdemes volna még nyilvánosságra hozni életének-halálának egy-két kevésbé ismert mozzanatát is.

Dr. Király Pál